REDACȚIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
Scrisori nefrancate nu se primesc.— Manuscripte nu se retrimit.
INSERATE
se primesc în Administrațiune în Brașov și la următórele
BIROURI de ANUNȚURI:
în Viena: la N. Dukes Nachf., Nux. Augenfeld & Emeric Lessner, Heinrich Schalek. A. Oppelik Nachf. Anton Oppelik.
în Budapesta: la A. V. Goldberger. Ekstein Bernat. Iuliu Leopold (VII Erzsébet-körut).
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o seria garmond pe o colónă 10 bani pentru o publicare. — Publicări mai dese după tarifă și învoială. — RECLAME pe pagina 3-a o seria 20 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LXV.

„GAZETA“ iese în fiăcare di.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 cor., pe șése lunĭ 12 cor., pe trei lunĭ 6 cor.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 franci.
Se prenumeră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la d-nii colectorĭ.
Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare, Târgul Inului Nr. 30, etajul I.: Pe un an 20 cor., pe șése lunĭ 10 cor., pe trei lunĭ 5 cor. Cu dusul în casă: Pe un an 24 cor., pe 6 lunĭ 12 c., pe trei lunĭ 6 coróne. — Un esemplar 10 banĭ. — Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 181. Brașov, Luni-Marțĭ 20 August (2 Septemvrie). 1902.

Petiția dela Pojun.

Scirea cea mai nouă, ce ni-o aduc foile unguresci din Pesta este, că congregația comitatului Pojun a petiționat la dietă ca sĕ pună odată capĕt agitațiunilor necurmate naționaliste, ce au cuprins în mĕsură îngrijitóre și poporul slovac.

Amintita congregație cere revisuirea legii naționalităților, pe motiv, că agitatorii naționaliștĭ ar ațița poporul în contra statului maghiar, tot numai cu provocare la acéstă lege. Legea dela 1868, după părerea majorităţii congregației din Pojun ofere agitatorilor o basă legală, așa că pe calea justiției nicĭ că mai pot fi împiedecate „uneltirile“ acestora. De aceea mai cer representanții comitatului Pojun la dietă, ca prin-tr'o lege sĕ ia mesurĭ preventive energice pentru a paralisa lucrarea de subminare a agitatorilor naționaliștĭ.

Cererea celor dela Pojun reîmprospĕtéză numai o veche dorință a șoviniștilor, a căror parocsism a ajuns pe căldurile acestea érăși la un grad fórte îngrijitor. De sigur, că contribue fórte mult la acéstă stare psihică a lor și apropiata serbare „centenară“ a luĭ Kossuth.

Ar voi aderenții fostului dictator sĕ eterniseze memoria lui printr'o „faptă mare“. Ideia independenței Ungariei a căreia propovĕduitor a fost Kossuth, epigonii lui ar voi s'o promoveze și întărescă printr'un nou asalt sĕlbatic asupra naționalităților nemaghiare. Sĕ se ștergă și urmele îndreptățireĭ popórelor nemaghiare de a trăi și a se desvolta pe temeiul limbei și al culturii lor proprii în acest stat.

„Am ajuns“, dice organul principal kosuthist, „la acel punct, că statul maghiar nu póte executa legea adusă (art. de lege 44 din 1868) fiind-că printr'asta țéra ar fi dată pe mâna naționalităților. Dér nu se póte executa acéstă lege în tótă estinderea ei nicĭ de aceea, find-că o mulțime de legĭ mai nouĕ stau în contradicere cu ea. De géba umblă unul și altul dintre politicii maghiarĭ sĕ o apere, cu casuistica sa.“

„Acéstă lege e rea,—și nu mai póte fi susținută“.

Legea póte sĕ fie rea, întru-cât n'a putut sĕ garanteze naționalităților nicĭ acele sfărmiturĭ de drepturĭ, pentru a căror scutire a fost adusă. Dér ni-se pare, că mai rĕi decât acea lege au fost și sunt cei-ce au avut și au îndatorirea de a-o păzi și de a face sĕ fie respectată. Și mai rĕi sunt fără îndoială aceia, carĭ se folosesc de propria lor libertate și de posiția lor privilegiată față cu naționalitățile pentru a agita în contra păzirei cinstite a acelei legĭ și a ațița mereu și cu tot mai mare cutezare în contra păcii și a bunei înțelegerĭ cu popórele conlocuitóre.

Nu vom mai perde cuvinte despre fapta cea mai nouă a șoviniștilor din Pojun. Vom reaminti numai la acest loc cuvintele lui Ludovic Mocsary, care în cartea sa cea mai nouă a spus epigonilor lui Kossuth, că independența țĕrii numai atuncĭ o vor puté-o dobêndi, când se vor împăca cu naționalitățile nemaghiare, și că politica de maghiarisare ce-o urmăresce adĭ șovinismul jidano-maghiar, se póte sus ține numai cu deplina sacrificare a ideii de independență și fără nicĭ un resultat practic, ba chiar cu marĭ pagube și pericule pentru Maghiarĭ.

Congresul sĕcuiesc.

După o activitate de trei dile, congresul sĕcuesc din Tușnad s'a închis alaltă-erĭ. In prima di (Joi) nu s'a lucrat mai nimic. S'au rostit discursurĭ și s'au constituit diferitele secțiunĭ, despre carĭ am făcut amintire în numĕrul trecut.

In diua a doua (Vinerĭ) s'a vorbit în *secția pentru producte* despre modul în care s'ar puté da un mai mare avênt producțiunei *inului* în Ardeal. Profesorul *Füredi* L. a propus înființarea de societățĭ pentru producțiunea inului. Sĕ se adreseze guvernului un memoriu, cerênd înființarea unei colonii spre scopul acesta pe valea Mureșului. In Giurgeu, Alcsik, Covasna și Brețcu sĕ se constitue cât mai curênd asociațiunile amintite. Secția a hotărît sĕ petiționeze pentru înființarea unei fabrice de cânepă respective in, în comitatul Ciuc. Pentru câștigarea sumei necesare de 8 milióne cor., sĕ se înființeze o societate pe acții, pe care sĕ o sprijinéscă și statul.

In *secția industrială* referentul *Spaller* I. a propus, ca congresul sĕ declare, că consideră de absolut necesară promovarea industriei de piatră. Spre scopul acesta e necesară deschiderea de mine de piatră; sĕ se înființeze în Gyergyo-Sz.-Miklos școlă de cioplit piatră și sĕ se construéscă cât mai curênd linia ferată sĕcuéscă. S'a vorbit apoi despre industria de ceramică, care în ultimul deceniu a decădut mult în Ardeal. Referentul *Orley* a propus, ca sĕ se înființeze în diferite puncte asociațiunĭ pentru procurarea de material brut, în Tĕrgul-Mureșului și Odorheiul-secuesc sĕ se înființeze grupărĭ speciale pentru industria olăritului, ér pentru procurarea mijlócelor necesare sĕ se céră ajutor de la stat.

In *secția pentru emigrărĭ și balneară Barabas* Endre a vorbit despre sórtea Maghiarilor, carĭ trăesc în România. El dise, că în România trăesc 250,000 Maghiarĭ, dintre carĭ 60,000 sunt Ciangăi, restul cetățenĭ ungarĭ, ér 40,000 dintre aceștia e populație tolerată. Spune, că Maghiarii sunt românisațĭ (!) în mod brusc. Guvernul român ar fi interdis cărțile din Ungaria în școlele maghiare din România. Pe când streinii mai neînsemnațĭ în numĕr au bisericĭ, și limba lor maternă e permisă în școlă ca și în biserică, pe atuncĭ Maghiarii nu se bucură de loc séu numai în mĕsură minimă de acest privilegiu (?) Cei peste 100,000 Maghiarĭ rom. cat. n'au nicĭ bisericĭ, nicĭ școle în România; ev. reformațiĭ au o școlă primară, dér și în acésta de la 1894 încóce limba română se predă de învĕțător român pe banĭ maghiarĭ. La tóte acestea vina o pórtă representanța diplomatică comună, care nicĭ-odată nu apĕră interesele maghiare. Descrie apoi decadența morală a Maghiarilor din România. Intr'o moțiune cere energic, ca ministeriul de esterne sĕ aplice funcționarĭ maghiarĭ acolo unde Ungurii sunt stabilițĭ în numĕr mai mare și sĕ facă a eși pretutindenĭ la ivélă independența de stat ungar. Propunerea s'a primit.

In *secția culturală* Gödri propune, ca congresul sĕ enunțe, că consideră de necesar înființarea unei școle militare de honvedĭ în Sepsi-St.-Georgiu. Cestiunea a fost lăsată în suspens.

In ultima di a congresului (Sâmbătă) s'au luat următórele hotărîrĭ:

Secția culturală a primit propunerea lui *Székely* I., ca elevĭ de meserii sĕ fie primițĭ numai tinerĭ trecuțĭ de 12 anĭ de la ucenicĭ sĕ se pretindă în general' un grad anumit de cultură; calfă sĕ nu pótă fi decât acela, care a făcut clasa III de ucenicie, ér școlele de meserii, carĭ nu pot fi susținute de comune, sĕ trécă în administrația statului. — S'a primit propunerea lui *Sipos* S. ca: în Tĕrgul-Mureșului, Odorheiul-sĕcuesc, Ciucsereda și pentru copiiĭ Sĕcuilor emigrațĭ în *România* sĕ se înființeze institute de crescere. Afară de acésta pentru copiiĭ ciangăi din Săcele și *România* sĕ se înființeze asilurĭ. Propunerile au fost primite cu adausul propunerii lui *Polsa* I., ca pe părinții sĕcui, carĭ au mai mulțĭ de 4 copii, *guvernul sĕ-i ajutoreze* în crescerea și întreținerea copiilor lor. — S'a primit de asemenea propunerea lui *Borbély* S., ca în pedagogiile din Sĕcuime sĕ fie admișĭ după putință numai elevĭ sĕcui. — *Csernatonyi* Gy. cere într'un proiect de resoluțiune, ca cu ajutorul „Kulturegylet“-ului și al altor factorĭ culturalĭ, sĕ se formeze în comunele secuescĭ cercurĭ culturale, carĭ sĕ fie centrele vieții sociale.

In *secția politică și a creditului*, bar. *Banffy* Miklos a făcut propunerea: sĕ se stabiléscă prin dietă, respective prin mu-

---

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

Jemeljan Piljai.

De **Maxim Gorjkij.**

„Nu ne rĕmâne alta, decât sĕ mergem la ocne! E cam sărată, nu e vorbă, acéstă muncă. dér ce sĕ facem? Altminterĭ perim de fóme!“

După-ce cameradul meu Jemeljan Piljai spusese acestea, își scóse, póte pentru a decea-óră, punga din buzunar, se convinse, că este tot așa de gólă, cum era și erĭ, suspină, scuipă, se întinse din spinare, fluerând încet înaintea sa și privind în sus la cerul senin.

Noi steteam culcațĭ pe-o câmpie nisipósă, cam trei chilometri de Odessa, de unde venisem, fără sĕ fi găsit de lucru, și ne sfătuiam tocmai, flămânzĭ cum eram, în cotro sĕ apucăm. Jemeljan stătea culcat cu capul spre câmpie și cu picιórele spre mare și valurile îi spălau vîjĕind picιórele desculțe și murdare. Se uita clipocind din ochĭ la sóre, se întinse ca un motan și se apropiă mai tare de mare, așa că valurile îl spălau acum până la umerĭ. Acésta îi plăcea, căcĭ îl transporta într'o disposiție sufletéscă trândavă-melancolică.

Eu priviam în spre port, unde se înălța o întrégă pădure de catargurĭ și de unde venia un sgomot surd neregulat produs de lanțurile ancorelor, de fluieratul locomotivelor și de strigătele lucrătorilor din port. Acolo nu zăream nimica, ce sĕ ne fi putut reînvia speranțele, că vom puté câștiga ceva, mĕ sculai decĭ și disei cătră Jemeljan: „Ei, apoi sĕ mergem la ocne!“

„Fórte bine! Dér o sĕ poțĭ suporta acea muncă?“, mĕ întrebă cu o voce trăgănată, fără sĕ se uite la mine.

„Asta o s'o vedem pe urmă“.

„Așa-dér mergem?“ repetă Jemeljan, fără sĕ se misce.

„Se înțelege“.

„Aha! Asta îmĭ place! Sĕ mergem! Și Odessa aceea afurisită — lua-o-ar dracul — sĕ rĕmână aicĭ, unde stă. Și Odessa vré sĕ fie un oraș de port! Inghiți-o'ar pămêntul!“

„Bine, bine! Scólă-te și sĕ plecăm! Cu înjurăturĭ, nu o sĕ poți pune slănină pe varză!“

„Unde? La ocnă? Bine. Insĕ trebue sĕ scii, frățióre, că nicĭ acolo n'o sĕ ne procopsim!“

„D'apoi, că tu însu-țĭ aĭ spus sĕ mergem acolo!“

„Fórte bine, de dis am dis! Ce am dis, am dis! Nu iau nimic înapoi, din ce am dis! Insĕ, că n'o sĕ ne procopsim, asta o sciu cu siguranță!“

„Și de ce?“

„De ce? Séu póte tu credĭ, că acolo tocmai pe noi ne aștéptă și că ne vor dice: Bine ațĭ venit, domnilor, haidețĭ încóce, aplecați-vĕ spinările și luați-ne banii! — Nu, asta nu se va întêmpla! Lucrurile stau așa: Acuma suntem stăpânĭ noi de noi...“

„Lasă-le acestea! Sĕ mergem!“

„Așteptă! Noi trebue așa-dér sĕ mergem la administratorul acestor ocne și sĕ vorbim cu el în ton umilit, precum urméză: Noi am venit la Escelența vóstră, sĕ ne aducem pieile la tîrg, d-vóstră vețĭ bine-voi a ni-le jupoia pentru șése-decĭ de copece pe di! Și apoi...“

„Ei, tacĭ din gură! Scólă-te și haide! Până deséră sosim la satele de pescarĭ, acolo dăm ajutor la strîngerea mrejilor și póte ne vor da de cină“.

„De cină? Așa e! Aceia o sĕ ne dea de mâncare. Pescarii sunt ómenĭ bunĭ... sĕ mergem, sĕ mergem! O sĕ găsim ceva bun, dér în sĕptĕmâna asta n'am avut noroc“.

El se sculă — ud de tot — se întinse, băgă mânile în buzunarele pantalonilor, făcuțĭ din doi sacĭ de făină, scotocĭ prin ele, scóse érăși mânile góle, se uită la ele ironic și apoi le duse la obraz.

„Nimica... De patru dile caut de geaba — nimica! Bine stăm, frățióre!“

Merserăm de-alungul țĕrmului, schimbând din când în când câte o vorbă. Picιórele ni-se cufundau în nisipul móle, amestecat cu scoicĭ, carĭ la isbucnirea valurilor dădeau un sunet melodic. Dinspre mare sufla un vênt rece, care ne răcoria, și mergênd mai departe pe câmpie rĕscolia icĭ colo vîrtej de praf.

Jemeljan, care de altminterĭ era vecĭnic vesel, părea descuragiat, ceea-ce vĕdênd eu, căutai a-l înveseli.

nicipalitate maximul dărilor comunale; cheltuelile lucrărilor de stat sĕ le supórte statul; sĕ se micşoreze accisele după vin şi bere; sĕ se reguleze darea pentru vîndarea de bĕuturĭ aşa încât dreptul de a vinde bĕuturĭ, sĕ-l aibă séu comunele, séu cetăţeni ungarĭ; *sĕ se ştérgă darea de venit cl. II* şi sĕ se stabiléscă minimul scutirei de dare. S'a primit. — *Barabás* Endre a cerut printr'un proiect de resoluţiune: 1) Congresul sĕ enunţe, că consideră de absolut necesar înfiinţarea unui institut secuesc pentru emisiunea de hârtii ipotecare. 2) La procurarea capitalului pentru acest institut, se vor avé în vedere diferitele fondurĭ comitatense şi alte fondurĭ. 3) Sĕ se aducă mulţumită băncii ipotecare ungare şi altor băncĭ ipotecare din Budapesta pentru acţiunea lor. Propunerea s'a primit cu adausul, că congresul află necesar amestecul statului şi conlucrarea tuturor factorilor competenţĭ.

S'a vorbit în secţia politică şi de proprietate şi despre cestiunea *segregărilor*. Sĕ se împiedece darea drepturilor de segregare, şi până când segregarea nu se va fi sfîrşit, teritoriul menit pentru acésta sĕ fie segregat pe basa mĕsurărei şi a preţuirei. Drepturile proprietarilor sĕ fie scutite. Cheltuelile cu segregarea sĕ le anticipeze statul.

In *secţia industrială* s'a vorbit despre reţeua liniei ferate în sĕcuime şi s'a cerut înfiinţarea de căi ferate vicinale în interesul special al populaţiei secuescĭ. *Sakals* P. a făcut propunerea, ca guvernul sĕ fie rugat a înfiinţa ateliere de ţesătorie. Propunerea s'a primit cu adausul lui *Zakarias* I., ca în acţiunea acésta sĕ fie atraşi şi Ciangăii din Săcele. — S'a pus pe tapet în cestiunea acésta şi necesitatea *înfiinţării teritoriului vamal independent* şi s'a enunţat, că toţi trebue sĕ nisuéscă spre realisarea acestui postulat.

La 12 óre din ḑi s'a ţinut şedinţa de închidere a congresului. Presidentul de onóre bar. *Kemeny* Kalman a accentuat, că cestiunea secuéscă nu este nicĭ apĕrare, nicĭ atac contra naţionalităţilor, ci e apĕrare contra bólei celei marĭ, care bântue secuimea, contra emigrărilor. Décă societatea maghiară va lucra şi décă şi guvernul îşĭ va da concursul, de sigur se vor dobêndi resultate marĭ.

Cu acésta congresul s'a închis.

Modificarea legei naţionalităţilor. Municipalitatea comitatului *Pojun* s'a adresat dietei ungare c'o plângere eşită din inima şovinismului, ce graséză în acest comitat locuit în majoritóre covârşitóre de Germanĭ şi Slovacĭ. Raportându-se la esperienţele mai próspete, municipalitatea Pojunului spune, că vede cu mare îngrijire „patriotică" cum munca criminală a agitatorilor naţionaliştĭ face sĕ i-se simtă în mĕsură mereu tot mai mare efectul destructiv în mijlocul populaţiunei slovace care până acum a fost fidelă patriei. Presa naţională slovacă mai ales însĕ „*Hlas Ludu*" ce apare în Budapesta, aţîţă ura de rassă, de clasă şi confesiune în poporul slovac. Rĕul este cu atât mai mare, căcĭ agitatorii sĕ refer la legea naţionalităţilor. De aceea municipalitatea cere de urgenţă *modificarea legii naţionalităţilor*. Şi fiind-că după părerea ei, nu se póte împiedeca pe cale justiţiară acéstă periculósă agitaţiune, dieta e rugată, ca prin lege şi prin mĕsurĭ preventive energice sĕ prevină lucrarea de subminare. Dieta se va ocupa pe la finele lui Octomvrie cu petiţiunea acésta.

Situaţiunea financiară a României. Cetim în „Curierul Financiar" din Bucurescĭ: Evenimentul important al sĕptĕmânei este reducerea scontului Bănceĭ Naţionale a României la 5% şi a dobânḑei împrumuturilor pe deposite la 6%. Afluenţa aurului la Bancă a determinat acéstă mĕsură, care a făcut cea mai bună impresie în tóte cercurile nóstre comerciale şi financiare.

Tendinţa tĕrgurilor financiare a fost tótă sĕptĕmâna fermă. In special tĕrgul rentelor române a înregistrat avansurĭ importante la Berlin, la Paris ca şi la Bucurescĭ. Intărirea din ḑi în ḑi mai mult a situaţiunei economice şi financiare a Regatului, atrage cu deosebire atenţiunea capitalurilor disponibile carĭ au ajuns a se convinge, că fondurile române constituesc pentru ele un escelent şi fórte serios plasament. Aceĭ carĭ avênd încredere în vitalitatea Româniel şi au plasat acum un an averea lor în rente române, îşĭ vĕd astăḑĭ acéstă avere sporită cu 12 la sută, ér cei carĭ şi-o vor plasa de acum înainte la aceleaşĭ rente, au perspectiva de a-le vedé mai 'nainte de finele anului *peste pari*.

Exerciţiul 1901—1902 care se închide la 30 Septemvre viitor, se va solda, după cum se póte vedé din situaţiunea tesaurului cu un excedent de veniturĭ de peste 15 milióne francĭ. Escedentul anului curent 1902/903, judecând după încasările efectuate în cele dintâiŭ patru lunĭ carĭ au dat până la 31 Julie un escedent de încasărĭ de 12.876,193 francĭ, se va solda şi el, fără exagerare, cu un excedent de 20 până la 25 milióne francĭ. Adăogând la acéstă strălucită situaţiune şi faptul, că esportaţiunile Românieĭ au ajuns cu mult superióre importaţiunilor, înţelegem lesne pentru-ce capitalurile disponibile şi-au concentrat tóte privirile asupra rentelor române.

Visita Regelui Victor Emanuel la Berlin.

Pressa streină comenteză visita regelui Italiei la Berlin. Fie-care ḑiar streĭn îşĭ dă părerea, după modul sĕu de a vedé; tóte însĕ, independent de orĭ-ce credinţă politică, sunt de acord a recunósce însemnătatea politică a acestei visite.

„*Berliner Tageblatt*" spune, că „manifestaţiile de simpatie al căror obiect este regele Victor Emanuel la Berlin, sunt cea mai puternică garanţie a tăriei triplei alianţe şi a înţelegerei strînse, ce esistă între puterile semnatare ale acestei alianţe. Şi însemnătatea acestei manifestaţiĭ este cu atât mai mare, cu cât ea se întâmplă aprópe imediat după visita regelui Italiei la Petersburg, visită, care a dat loc la multe comentariĭ, mai mult séu mai puţin verosimile, din partea ḑiarelor streine".

Organul oficial al guvernului german „*Reichsanzeiger*", salutând cu entusiasm sosirea Suveranului italian pe teritoriul german, spune că, „tripla alianţă se rézemă pe reciproca înţelegere a puterilor semnatare în ceea ce privesce statu-quo european şi este o garanţie puternică a acordului, ce a esistat şi va esista de purerea între Germania, Italia şi Austria, relativ la tóte cestiunile la ordinea ḑilei".

Oficiósa „*Norddeutsche Algemeine Zeilung*" spune, că „Regele Victor Emanuel găsesce în Germania inimĭ deschise, căcĭ deja de trei generaţii esistă între casele de Hohenzollern şi de Savoia o credinciósă prietenie, care pune sigilul legăturei politice între statul italian şi german. Uréză Italiei, ca domnia lui Victor Emanuel al treilea sĕ fie înscrisă în istorie ca epoca cea mai fericită a unei domniĭ neturburate şi a unui fericit progres". Îşĭ termină articolul cu îndemnul: *sempre avanti Savoia!*

Precum se vede din cele de mai sus, esistă o mare cordialitate în primirea ce o fac ḑiarele germane suveranului italian Pe de altă parte, toasturile schimbate între împĕratul Wilhelm al Germaniei şi regele Victor Emanuel al Italiei, au produs cea mai bună impresiune în tóte cercurile, de óre-ce ele au confirmat pe deplin, că tripla alianţă are o atitudine pacifică.

După o telegramă din Petersburg, cercurile politice rusescĭ sunt pe deplin liniştite asupra visitei dela Berlin. „*Birsev. Vjedomosti*" accentuéză, că întrega Europă privesce cu mare linişte la acéstă visită, în care nu vede alt-ceva, de cât semnul iubirei de pace şi al solidarităţii statelor europene centrale.

Eremiade „patriotice".

Pe archişoviniştii de la „Független Magyarország" îĭ tortureză cumplit gândul, că „naţia alcătuitóre" e împresurată pretutindenĭ de duşmanĭ. Mai dĕunăḑĭ se plângeau, că Maghiarii nu se bucură de simpatiĭ în streinătate. Acum îĭ vedem tânguindu-se amar, că şi în „propria lor ţéră" Ungurii se împiedecă la tot pasul de inimicĭ, carĭ pórtă o luptă din cele mai crâncene în contra limbei şi a instituţiilor unguresci (!)

Mult îĭ supĕră pe cei dela numita fóie pretinsa ură, ce ar nutri-o Croaţii faţă de Maghiarĭ. In ura acésta sunt una domnĭ şi ţĕranĭ între Drava şi Sava, unde sunt la ordinea ḑilei erupţiunile fanatismului croat contra Ungurilor. De când Coloman Szell stă în fruntea afacerilor ţĕrii, libertatea e mai mare, dér e cruţat şi libertinagiul şi naţionalităţile raliate sub diferite drapele „îndreptéză atacurĭ din cele mai nedrepte în potriva nóstră".

„Valahii cuprinşĭ de furie — ḑice — ne înjură miniştri, décă dau ordine pentru rĕspândirea culturei maghiare, şi procurorul de stat nu-i improcesuéză, de cât în caşurile cele mai rare pe ei şi pe agitatorii saşĭ, carĭ inundéză streinătatea cu articole nepatriotice".

Lucrurĭ şi mai grozave sciu sĕ spună cei dela „F. M." despre „lucrarea de subminare" a Slovacilor. Pressa lor ar agita ḑilnic contra poporului maghiar şi a instituţiilor maghiare. Ei au mers până a numĭ „cântec porcesc" imnul maghiar, sunt furioşĭ pentru-că guvernul a ordonat investigaţie contra preoţilor slovacĭ, carĭ voiau sĕ elimineze limba maghiară din şcóle, înjură pe episcopii catolicĭ, pentru-că nu dau parochiĭ capelanilor panslavĭ şi sfîrtică chipul episcopului evangelic, fiind-că acesta nu ia parte 'cu ei în defăimarea Maghiarilor. „Zivena", „Musealna slovenska spolionost" şi „Slovensky Spenokol" sunt trei instituţii puternice slovăcescĭ, carĭ pórtă luptă permanentă în contra Maghiarilor şi ai căror membri se înmulţesc într'una.

Aşa se vaetă „F. M."

Mai mult îl întristéză însĕ împrejurarea, că acum şi o parte a intelectualilor s'a înrolat în rĕndurile agitatorilor. Până acum — ḑice — numai semidocţii nebuniau pe Slovacĭ, Sêrbĭ, Românĭ şi Saşĭ, aḑĭ însĕ agitaţiunea are resultate atât de rele, în cât din punct de vedere al traiului, medicĭ, advocaţĭ, şi în general ómenĭ culţĭ defăiméză pe Maghiarĭ tot ca şi elementul necult.

„F. M." se încércă a argumenta aceste aserţiunĭ hasardate c'un cas concret întêmplat în Croaţia, de unde s'au returnat numeróse programe privitóre la cursurile din vacanţă a medicilor, cu observarea, că „în Croaţia nu înţeleg de loc limba maghiară" etc.

*

Tot ce a spus „F. M." sunt părerĭ subiective, espectorărĭ fără de nicĭ un rost şi invinuirĭ rĕutăcióse. Că Nemaghiarii ar urî pe Maghiarĭ ca popor, este un neadevĕr din cele mai cornurate. Tot atât de neadevĕrată este şi aserţiunea despre agitaţiunĭ în sinul naţionalităţilor contra Maghiarilor. Nu naţionalităţile agitéză, ci agitéză şi aţîţă ḑilnic şi în mod cu desĕvîrşire abusiv şi imoral gazetarii evreo-maghiarĭ, carĭ din agitaţiune îşĭ fac o profesiune şi carĭ, cruţaţĭ din partea procurorilor, îşĭ permit a insulta şi înegri tot ce nu cade în cadrul aspiraţiunilor şovinismului descreerat. In pressă, în viéţa socială, în şcólă, până şi în biserică de pe amvon se pórtă lupta cea mai detestabilă în potriva limbii şi naţionalităţii popórelor nemaghiare.

Acesta e adevĕrul, ér nu cel pe care vré sĕ-l spună „F. M.", care tocmai prin faptul, că scrie în spiritul urei şi netoleranţei de rassă, dovedesce ură neîmpăcată, agită şi aţîţă pe conaţionalii sĕi.

Graţiarea lui Mattasich-Keglevich.

După cum se anunţă din Viena, fostul locotenent de ulanĭ Géza Mattasich-Keglevich, care se afla în închisórea din Möllersdorf condamnat pentru nisce poliţe, carĭ se ḑice, că ar fi fost falsificate pe numele vĕduvei principese moştenitóre Stefania şi a principesei Luisa de Coburg, — a fost graţiat ḑilele acestea şi liberat din închisóre. Sentinţa contra lui Mattasich-Keglevich s'a pronunţat la 31 Dec 1898 şi fostul locotenent era condamnat la 6 anĭ închisóre, degradare şi perderea nobilimei. Sentinţa a fost confirmată de consiliul de revisie şi repeţitele cererĭ de revisuire n'au avut nicĭ un resultat. La intervenţia rudelor sale, în fine, a fost liberat, după ce şeduse închis 3 anĭ şi 8 lunĭ.

Afacerea Mattasich-Keglevich a format obiectul de discuţie al opiniei publice în diferite rĕndurĭ şi la 8 Februarie s'a discutat chiar şi în „Reichsrath". Deputatul Daszynski a ridicat grave acusărĭ contra tribunalelor militare şi a constatat, că sentinţa consiliului de revisie relativ la fixarea faptului, stă în contradicţie cu sentinţa tribunalului militar din Agram. Consiliul de revisie a restrîns faptul la falsificarea iscăliturei vĕduvei moştenitóre. Cu tótă acéstă restrîngere, sentinţa consiliului de revisie a rĕmas aceeaşĭ, ca şi a forului de prima instanţă. Deputatul Daszynski a mai ridicat grave acusărĭ contra diferiţilor advocaţĭ, carĭ au intervenit în afacere.

Mattasich este fiul adoptiv al contelui Keglevich, care era mare proprietar în Croaţia, Acéstă adopţiune a fost mai târḑiu anulată. Mamă sa, contesa Mattasich trăesce în Lobor, lângă Zlatar, unde se va duce acum graţiatul.

Princesa Luisa de Cobourg a fost acum pentru scurt timp la băile Elster, însoţită de dama sa de societate Gebauer Fulnegg şi de medicul Pierson. De câte

---

„Ascultă, Jemeljan, povestesce-mĭ ceva din păţaniile tale".

„Aşĭ vré frate, dér am slăbit din gură, căcĭ îmĭ este gol stomacul. Stomacul este la om lucrul principal, şi poţi găsi monştri câţĭ vreĭ, fără stomac însĕ nicĭ unul! Când stomacul e mulţumit, se simte şi sufletul bine. Orĭ ce acţiune a omului vine din stomac (?)... acésta o scii şi tu tot aşa de bine.

Apoi tăcu câtva timp.

„Ah, frate, décă marea ar scóte la mal acum o miie de ruble — pe loc aşĭ deschide un birt, pe tine te-aşĭ pune tejghetar, eu mi-aşĭ face aşternutul în dosul tejghelei şi mĭ-aşĭ duce la gură direct de la butoiŭ o ţévă şi n'aşĭ avé nevoie, de cât sĕ înghit. Sĕ mĕ ia dracul, décă n'ar fi frumos aşa ceva. Şi pe ţĕran, pe proprietarul de pământ l'aşĭ jupoia şi l'aşĭ întórce pe dos. Când ar veni la mine şi m'ar ruga: Jemeljan, dă-mĭ pe credit un păhărel!—Ce! Cum? Pe credit? Asta nu se póte. — Jemeljan fie-ţĭ milă! — Ei, sĕ-ţĭ fac pe voie. Iţĭ dau un păhar, décă îmĭ aducĭ un car de lemne! Ha, ha, ha! Le-aş trage pielea!"

„Şi de ce sĕ fii aşa tiran? Gândesce-te, că şi ţĕranul flămândesce!"

„Cum? flămândesce? Bine, fórte bine! Dér nu flămânḑesc şi eu? Frăţióre, eu flămânḑesc necontenit din ḑiua nascerii mele, cu tóte că asta nu stă scris nicĭ într'o lege! Da! El flămânḑesce? De ce flămânḑesce? Din pricina recoltei celei próste? Nu cred... întâi este recoltă próstă în căpăţina lui şi numai după aceea în ţarină, înţelegi tu?

De ce nu sunt recolte próste în alte ţerĭ? Pentru-că acolo nu le-au crescut capetele ómenilor numai ca sĕ aibă unde se scărpina după urechĭ! Acolo lucréză ómenii cu socotélă — asta-i. Acolo, frate, pot amâna plóia pe ḑiua de mâne, décă astăḑĭ nu e nevoie de ea, şi sórele îl pot de asemenea slăbi, décă e prea fierbinte. Er noi? Ce mijlóce avem noi la disposiţie? N'avem nicĭ un mijloc, iubite frăţióre... ah, dér acestea sunt glume — décă însĕ aşĭ avé în adevĕr o miie de ruble şi o cârciumă — asta ar fi un lucru înţelept!"

(Va urma.)

va ḍile se află érăşĭ la Lindenhof lângă Dresda.

Substratul procesului Mattasich-Keglevich un ḍiar din Viena îl resuméză în următórele:

Princesa Luisa de Sachsen Coburg-Gotha se afla în încurcăturĭ financiare, avênd datoriĭ pe polițe în suma de 575.000 fiorinĭ. Când polițele au venit la scadență, ele purtau pe lângă iscălitura ei şi pe aceea a surorei sale, vĕduva moştenitóre de tron Stefania. Acéstă iscălitură însĕ era plastrografiată. Mattasich amicul princesei, fù acusat de acéstă plastrografie, arestat şi condamnat de tribunalul militar din Agram la 6 anĭ închisóre. Sentința însĕ a fost falsă, căcĭ iscălitura principesei Luisa nu era plastografiată. Lucrul acesta l'a recunoscut însuşĭ consiliul de revisie. Şi cu tóte acestea consiliul a confirmat sentința din Agram.

SCIRILE DILEI.

19 August v.

Congregaţiunile francese în România. *„L'Independance Roumaine"* anunță, că mai multe congregațiunĭ din Franța au cerut autorisație ministerului român de culte, de a-se stabili în țéră şi de a deschide şcolĭ.

Numirĭ de învĕţătorĭ reformaţĭ în Bucurescĭ. Cetim în „E—k": Episcopul reformat din *Cluşiŭ*, Dr. Bartok György, a numit la posturile vacante de la şcóla reformată din *Bucurescĭ* pe d-şóra *Bokor Ilona* învĕțătóre cu diplomă, din Huedin, şi pe d-nii *Ferenczy Sándor* învĕțător la colegiul reformat din Cluşiŭ, precum şi pe d-l *Vincze Istvan*, învĕțător la şcóla de stat din Damas. Aceeaşĭ fóie spune, că toțĭ trei sunt nisce talente, carĭ îndreptățesc la marĭ speranțe, aşa că învĕțămêntul maghiar din Românïa—numai câştiga póte prin aceste numirĭ.

—Vedem din acésta, că în timp ce la noi acasă, se impune în şcólele nóstre confesionale, întreținute din propriiĭ noştri banĭ. instruirea în limba maghiară, — în şcólele maghiare din România „episcopul" calvin din Cluşiŭ cu drept de jurisdicțiune numesce învĕțătorĭ, carĭ habar n'au de limba românéscă...

Morţĭ în America. Din Berghin i-se scrie ḍiarului „S. D. T." din Sibiiu: In ḍiua de 9 August diminéța clopotele bisericei românescĭ din localitate prin sunetele lor jalnice şi de trei orĭ repețite, anunțau, că s'a stins o viéță omenéscă. Cine a murit? se întrebau ómenii. In Berghin nu s'a săpat nicĭ un mormênt, căcĭ repausatul, un tînĕr Român, şĭ-a dat sufletul departe de ai sĕi, în Sharon (America.) Intr'o usină de fer, unde Românul lucra din primăvara trecută, nenorocitul fù acoperit de ferul clocotind revĕrsat dintr'o căldare, ce a explodat. După şése ḍile de chinurĭ grozave şĭ-a dat sufletul.

In séra de 21 August era timp noros, şi plângerĭ şi tânguelĭ se auḍiau érăşĭ pe ulițe, ér ómenii se adunau curioşĭ. Ce s'a întêmplat? Din America a venit érăşĭ o veste tristă. La 24 Iulie s'a îmbolnăvit un lucrător tot de la numita usină din Sharon, după cum spune părerea medicului de inflamație de ficat şi la 4 August murì. In biserica evangelică din Berghin s'a ținut la 24 August un serviciu funebru. Nicĭ medicul (10 dolarĭ), nicĭ cheltuelile înmormêntării nu le-a plătit proprietarul fabricei, şi nenorocitul a fost înmormêntat din colecta făcută de compatrioții sĕi din Berghin, lucrătorĭ la aceaşĭ fabrică. Din cei 18 Berghinenĭ, Saşĭ şi Românĭ, astăḍĭ numai 16 mai au speranța, că se vor puté întórce în patria lor. Décă se vor întórce şi aceştia, este mare întrebare.

Catastrofă în Caucaz. După scirĭ venite din Tiflis (Caucaz), un ghețar prăbuşindu-se a distrus douĕ-ḍecĭ de sate frequentate de visitatorĭ strĕinĭ, pentru apele lor termale. Numĕrul morților e de 700. Pagubele causate se ridică la 40,000,000 ruble (peste 1000 milióne lei.) Marile porții ale catastrofei se explică prin faptul, că ea s'a produs aprópe subit şi n'a durat de cât 3 minute.

Manevre sângeróse. Ḍiarul „Südungarische Reform" din Timişóra publică o scire sensațională. După acest ḍiar la manevrele honveḍilor din Lugoş s'ar fi împuşcat cu glónțe şi ar fi fost rănițĭ 14 honveḍĭ. Manevrele au fost suspendate şi s'a deschis o anchetă severă. Ḍiarul din Timişóra dă loc numai cu reservă acestei scirĭ, şi mai adaugă, că la aceleaşĭ manevre s'au îmbolnăvit trei-ḍecĭ de soldațĭ de insolație. Aceştia au fost transportațĭ la spital.

Cumpĕrarea unei moşii. Proprietarii românĭ din Orăştióra-de-sus au cumpĕrat moşia de 300 jugĕre, proprietate de a vechei familii unguresci Barcsay, cu 22,000 cor. Moşia se află pe hotarele comunelor Orăştióra şi Costescĭ (lângă Orăştie.)

Banca naţională română şi aurul. După cum suntem informațĭ, s'au presentat în timpul din urmă la ghişetul de schimb al Băncii Naționale din Bucurescĭ diferite persóne cu sume însemnate de aur, cerênd sĕ li-se libereze în schimb bilete de ale Băncii. Aurul fiind în piață fórte abundant în urma esportului mare de grâne, Banca a refusat de a da bilete în schimbul monedelor de aur. Banca e datóre a da aur contra biletelor sale, dér nu este obligată a da bilete contra aur, favorisând în ĕst mod jocul speculei asupra aurului, Banca Națională, care are de scop a favorisa transacțiunile comerciale, de altă parte ținênd cont de împrejurările arătate, a redus scontul ce era de 6%, la 5% anual şi împrumuturile pe diferite (afacerile de Lombard) dela 7% la 6%.

Falsificatorĭ de bancnote românescĭ. Curtea de apel din Murĕş-Oşorheiŭ s'a rostit Joi asupra apelului făcut de falsificatorii biletului de 100 lei al Băncei Naționale a României. Curtea a condamnat pe apelanțĭ la următórele pedepse: Pe Nicolae Licherie la 5 anĭ muncă sîlnică; Pe Ioan Munteanu, Lazăr Munteanu şi Tănase Tarcea la câte 3 anĭ muncă silnică. Pe Ioan Giurcă la 2 anĭ reclusiune. Luĭ Arsenie Budak, Ladislav Lazarievicĭ şi Petre Bucurenciu li-s'a respins apelul, confirmându-se sentința tribunalului. Nicolae Schiopu a fost achitat.

Contra imnului „Gott erhalte". In Vêrşeț era întrodus un vechiŭ obiceiŭ, de a da în preséra aniversării nascerei Monarchului serenadă cu torțe, la care musica cânta „Gott erhalte". Anul acesta nu s'a mai cântat acest imn, deórece un numĕr de studențĭ universitarĭ au cerut de la primar prin petiție omiterea imnului dinastiei. In lista semnatarilor petiției, douĕ ḍecĭ şi patru la numĕr, vedem 15 renegațĭ Şvabĭ, Sêrbĭ şi un Român (Béla Murár alias Murariu) şi 9 jidovĭ. Nicĭ un nume adevĕrat unguresc!

Militare. Ministrul de honveḍĭ prin circulara sa de la 29 Iulie a dispus, ca de la 1 Octomvrie reserviştii şi toțĭ aceia, carĭ schimbându-şĭ domiciliul sunt obligațĭ a-se anunța la primărie, vor trebui sĕ facă acéstă anunțare în termin de 8 ḍile şi nu în 14 ḍile, cum se făcea până acuma.

Logodnă. D-şóra Ottilia Ghimbăşan şi George Ciocan, logodițĭ. Făgăraş (Cuciulata), 28 August 1902.

Pentru o haltă. Locuitorii unui mic sat din Italia au găsit un curios mod de a protesta contra administrațiunei căilor ferate, care n'a ținut socotélă de cererea de a se face o haltă pe teritoriul comunei lor, cu ocasiunea construirei drumului de fier de la Balsorano la Avezzano. In ḍiua inaugurării acestei linii, când trenul a ajuns în dreptul sus pomenitei comune, maşinistul înspăimêntat opri brusc trenul, căcĭ d'a curmeḍişul liniei erau lungițĭ vre-o sută de indiviḍĭ. Aceştia erau: primarul, consilierii şi delegații satului năpăstuit de administrația căilor ferate, şi carĭ protestau prin acest mijloc. Ceea-ce este mai curios, e că locuitorii au amenințat că vor repeta necontenit manifestația lor, până când satisfacția le va fi dată.

Concertele musicei comunale. Sĕptĕmâna acésta vor avé loc concerte în fie-care séră la cafenéua Neustädter.

Reflexiunĭ asupra „unificării" limbei literare.*)

Recomand reflexiunile mele atenției binevoitóre a fraților liberĭ — celor chemațĭ şi aleşĭ — din Regat.

In cele mai largĭ cercurĭ românescĭ a stîrnit interes viu idea lansată de vicepreşedintele „Astrei" (Asociațiunei), d-l Iosif Şterca Şuluțiŭ, ca sĕ ne „unificăm" limba literară.

Pressa a început sĕ-o discute, comitetul şi secțiile „Astrei" au pus'o la ordinea ḍilei a desbaterilor. Şi acuma? Par' că a înghițit pămêntul idea! Numai „Familia" şi „Drapelul" îi mai dau atenție.**)

Ce este causa tăcerei? Póte e lucru cam ingrat de a mai discuta „unificarea"? Se póte... Credința mea este însĕ, că sunt încă multe de spus. Şi e o datorință sĕ le spunem.

De aceea viu şi eu sĕ-mĭ spun părerea cu tótă sinceritatea.

Póte că vor fi rĕu înțelese spusele mele de unii „publiciştĭ" susceptibilĭ. Se póte. Dér vor fi de sigur şi de aceia destui, carĭ vor apreția adevĕrul şi rostul acestor espunerĭ.

*

Când un „Român de dincóce" orĭ vr'un Bucovinean se întîlnesce c'un frate din Regat — de regulă Bucurescean — conversația lor decurge în cele mai numĕróse casurĭ în chipul următor:

Mai întâi se „abordéză" chestia națională, se discută politică. Românul liber de sigur face cu multă elocuență, însĕ — de obiceiŭ — fără pic de cunoscință de causă „frachelui ghe ghincolo" observarea, că este fórte mare greşală politică faptul, că nu avem cel puțin 50 de deputațĭ în camera din Budapesta. (Sunt şi de aceia, carĭ nu se sfiesc a ḍice „parlament"). Apoi constată, că Ungurii sunt ómenĭ fórte cultĭ şi complesanțĭ. Dovadă: Domnia-Lui a călĕtorit cu Ungurĭ, carĭ scieau — deşi cam rĕu — franțuzesce, şi unul dintre ei i-a oferit cocónei Românului locul sĕu (cocóna nu „voiagia" bucuros cu spatele înainte.)

Aceştĭ Românĭ liberĭ şi-au câştigat cunoscințele etnografice în cupeul de clasa I. Alții ajungênd în conversație până la punctul „Ungurii", te asigură, că Ungurul este om periculos, dur, agresiv. Décă Românul nostru nu ar fi om de tact deosebit şi precaut în afirmarea convingerilor sale politice, mai scii! póte îl dădeau afară din cupeu. Acesta a făcut şcóla etnografică a Ungariei în cupeul de cl. II.

Cum însĕ şi „voiagiorul" de cl. I. şi cel de cl. II. cunosc — din trenul accelerat — perfect de bine Transilvania, conversația trece dela politică la chestiunea limbei. Fratele nostru liber e érăşĭ la largul sĕu. Căcĭ el prin faptul, că e din Țéră, scie mai bine românesce, decât orĭ ce Român „ghe ghincolo". Literatură, gramatică, stilistică, sintaxă, ortografie — le are tóte în degetul cel mic. Confundă, ce e drept, novele de ale lui Creangă cu de ale lui Slavicĭ, atribue lui Eminescu ceea ce a scris Vlahuță, nu a ținut cont, că în Bucurescĭ apar „Convorbirile", „Noua Revistă lit. şi pol.", „Sĕmĕnătorul" etc. etc. şi în Iaşĭ „Archiva". Deosebirea între Alecsandri şi Alecsandrescu îi cade greu sĕ o găséscă. Insĕ! Cu „sufisansă" elegantă fratele liber deplaséză discuția. O frasă istéță, o întorsătură retorică şirétă şi a! e perfect informat asupra „biografiei" autorilor românĭ. Cu câtă vervă scie fratele liber sĕ ne povestéscă „avanturile galante" ale lui Alecsandri; cât de plastic pricepe sĕ ni-l caracteriseze pe „popa murdar" Creangă.

„Da, sĕ mĕ credețĭ, a fost un popă murdar fără maniere; ce sĕ-i facĭ? nu era de — familie". Urméză apoi syfilisul lui Eminescu, asupra căruia d-l Levantescu — sĕ-l numim aşa — e „inepuisabil", şi scie sĕ vorbéscă par' că ar fi un specialist dermatolog. Delavrancea ne este presentat ca „moftangiu". Coşbuc e un „plagiator cu maniere mocănóse", Iorga un om, care cu orĭ ce preț voesce sĕ fie „interesant". Slavicĭ a scris nisce „fleacurĭ", bune póte de lectură pentru țĕranĭ, dér nu pentru un public cu „pretenții literare mai superióre". Urechiă? Da, în Transilvania se crede, că a fost ceva de capul lui, însĕ în ultima analisă „de! (c'un gest tipic) nicĭ el nu a fost decât un palavragiu". La fine pricepe Levantescu sĕ dee o aromă deosebită espunerilor sale „din domeniul biografiilor autorilor românĭ", delectând pe ignorantul „frache ghe ghincolo" cu câteva fapte, carĭ d-sa le găsesce mai remarcabile în viața respectivilor autorĭ.

Astfel de „dessert", orĭ pupăză pe colac a conversației litarare a d-sale e, că Odobescu a devenit celebru prin „tesaurul dela Pietrósa şi prin mórtea sa tragică", Haşdĕu prin „spiritismul sĕu smintit", doctorul Urechiă şi Vlăhuță prin faptul, că primul „i-a tras chiulu" la al doilea, Maiorescu „a dat divorț", Gherea vinde „jambon şi salată de icre", Caragiale şi-a încercat norocul ca — „birtaş"... ş. a. în infinit! Ardeleanul, „prost şi nemanierat" — ca aprópe toțĭ „Ungurenii" — a încercat de câte-va orĭ sĕ-l întrerupă pe Levantescu, în fine însĕ cu resemnare ascultă blasfemarea unor nume, carĭ dênsului de când era copil mic i-au apărut încununate de o aureolă sfântă. Póte îşĭ aduce aminte, dér nu cutéză sĕ rostéscă în fața fratelui sĕu liber cuvintele lui Eminescu:

„Astfel încăput pe mâna a orĭ cărui, te vor drege,
Rele or ḍice, că sunt tóte, câte nu vor înțelege,
Dér afară de acestea vor căta vieții tale
Sĕ-i găséscă pete multe, rĕutățĭ şi micĭ scandale.
. . . .
Tóte micile miserii unui suflet chinuit
Mult mai mult îi vor atrage, decât tot ce ai gândit".

Insĕ numai timp scurt póte Ardeleanul sĕ-şĭ reciteze în memorie cuvinte de ale lui Eminescu, căcĭ om despirit ce e Levantescu — el este totdéuna om de spirit — începe sĕ-l „amuseze" cu epigrame de a le lui Radu Rosetti pe ignorantul de Transilvănean. In acest gen al literaturei „de spirit", este acasă fratele liber Levantescu.

(Va urma.) *Ales. de Vaida-Voevod.*

*) Indată ce a fost sulevată cestiunea unificării limbei literare române, am declarat că vom da loc în colónele fóiei nóstre discusiunei celei mai largĭ asupra acestei cestiunĭ. De atuncĭ am publicat mai multe articole. Articolul de mai sus ce ni-l trimite d-nul *Dr. Alexandru Vaida-Voevod*, trateză tema din alte puncte de vedere încercându-se a combate maĭ cu sémă prejudițiile ce esistă în unele păturĭ din România față cu Transilvănenii în privința limbei. — Red.

**) Tóte foile nóstre i-au dat şi-i dau atenție. — Red.

Literatură.

A apărut:

„Isus Christos", cu cuvintele sfintei scripturĭ, de Dr. Petru *Barbu*. Caransebeş 1902. Editura proprie. Tipografia diecesană. Prețul 2 cor. 50 filerĭ. O carte de 168 paginĭ, în care d-l profesor Barbu ne presentă momentele cele mai însemnate din viéța lui Isus, Mântuitorul neamului omenesc şi întemeetorul bisericei creştine, cu însuşĭ textul sfinților evanghelişti.

In strĕinătate, şi cu deosebire în Franța, acéstă temă a fost tratată de repețite orĭ de către savanțĭ preoțĭ, între carĭ amintim pe părintele *Didon*, a cărui operă a fost tradusă şi în românesce la Bucurescĭ. Traducerea acésta a operei lui Didon a utilisat o şi d-l D-r Barbu la compunerea cărțiĭ sale, împreună cu operele altor autorĭ renumițĭ.

Cartea d-lui Dr. Barbu umple un gol în literatura nóstră bisericéscă şi merită sĕ ocupe loc în biblioteca fie-cărui creştin.

Sosiţĭ în Braşov.

Pe ḍiua de 30 August 1902.

H. Pomul verde: D-na Prosteanu, Caransebeş: Marinescu, Buzĕu; Iliescu, Tîrgovişte; Callies, Otmagea, Păunescu, Vartiade, Magheru, Cornea, Poppi, Bucurescĭ.

H. Bucurescĭ: Dr. Codreanu. Panciu, Petrescu, Tîrgovişte; Anghelescu. Cappon. Tomescu, Sinaia; Soceanu, Iaşĭ; Lochianu, Măgurenĭ; Teodorescu, Vioreanu, Bucurescĭ; Ulescu, Frunză. Ploiescĭ; Teodorescu, Predeal.

H. Grand: D-na Popovicĭ, Teţu. Popescu D-na Radianu, Bucurescĭ.

H. Orient: Enescu. Alexandrescu, Bacău; Pană, Brăila.

Proprietar: Dr. Aurel Mureşianu.
Redactor responsabil: Traian H. Pop.

Dela „Tipografia A. Mureşianu" din Braşov,

se pot procura următórele cărţi:

(La cărţile aicĭ înşirate este a se mai adauge pe lângă portul postal arĕtat, încă 25 banĭ pentru recomandaţie.)

Scrieri economice.

Manual complet de agricultură raţională, de Dr *George Maior*, profesor de agricultură la şcóla superióră dela Ferĕstrĕu şi la Seminarul Nifon Metropolitul din Bucurescĭ. Cartea cuprinde patru volume:

Vol. *I Agrologia*, séu Agricultura generală. 34 cóle de tipar cu 217 figurĭ în text. Carte didactică aprobată de On. Minister de Agricultură al României cu decisia Nr. 2078 din 1897. Costă *5 corone.*

Vol. II. ***Fitotechnia***, séu cultura specială a plantelor, 38 cóle de tipar cu 202 figurĭ în text. Carte premiată de Academia Română cu premiul Nasturel-Herescu în sesiunea 1889. Costă *8 corone.*

Vol. III. ***Zootechnia***, séu Cultura generală şi specială a vitelor cornute, dimpreună cu lânăria şi lăptăria, 49 cóle de tipar cu 225 figurĭ în text. Costă *8 corone.*

Vol. IV. ***Economia Rurală***, séu organisaţiunea şi administrarea moşiilor marĭ şi micĭ. Costă *8 corone.*

Cartea d-lui prof. Maior se deosebesce esenţial de lucrările de acest fel apărute până acuma în limba şi literatura română prin aceea, că este prima lucrare completă pe terenul agronomiei în limba nóstră, care tratéză tóte cestiunile cele mai marĭ ca şi pe cele micĭ privitóre la agricultura română din tote ţĕrile locuite de Românĭ, pe basa progreselor actuale ale sciinţei şi technicei agricole moderne. Ea ia serios concurenţa cu cele mai bune lucrărĭ apărute până acum în limbile culte: germană, francesă, etc.

Economia pentru şcólele poporale compusă de Teodor Roşiu, învĕţător la şcóla principală română din Lăpuşul-Unguresc. Ediţiunea a doua. Preţul 60 b. pl. 5 b Porto

Despre influinţa împrejurărilor asupra acţiunilor şi deprinderilor animalelor de Lamarck, cu un studiu asupra lui Lamarck de Panaite Iosîn. Preţul 50 b. pl. 10 b. porto.

România agricolă. studiu economic de Dr. George Maior. profesor de agricultură şi fost estimator espert la banca agricolă. Motto: „Sĕrac în ţĕră săracă". Eminescu. Preţul 2 cor. plus 10 b. porto.

„Cartea Plugarilor" séu povestirĭ economice despre grădinărit, economia câmpului, crescerea vitelor" etc. scrisă de *Ioan Georgescu.* 90 pag. Form. 8⁰ costă 50 b. (+ 6 b. porto).

„Stupăritul", întocmit cu deosebire pentru popor, pentru începĕtorĭ şi pentru toţĭ iubitorii de acest ram al economiei, de *Const. Dimian*, preot în Breţcu. O carte de 154 pag. format mare 8⁰. Preţul cor. 1.60 (cu posta cor. 1.70)

Cartea stuparilor săteni de Romul *Simu.* Cu mai multe ilustraţiunĭ in text. Editura Reuniunei române de agricultură din comit. Sibiiului. Preţul francat 80 b.

Insoţirile de credit împreunate cu însoţirĭ de consum, de vêndare, de viierĭ, ed lăptarĭ etc. Indreptare practică pentru înfiinţarea şi conducerea de astfel de însoţirĭ, d- F. W. Raiffeissen. *Ediţiunea a V-a* Trad. de *Dr. A. Brote.* Editura Reuniunei rom. de agricultură din comit. Sibiiului, Conţine 227 pag. costă cor. 1.60 (+ porto 20 banĭ.)

Grădina de legume, de *Ioan F. Negruţiu*, profesor în Blaşiŭ. Pentru poporul nostru. scrierea d-lui prof. Negruţiu, e pe cel mai mare folos practic. Costă 50 b. (plus 5 b. porto).

Vinurĭ din póme, de *Gr. Halip* prof. Este o carte în care se dau esplicaţi şi învĕţăturĭ amĕnunţite asupra modului cum este a-se face tot feliul de vin din felurite póme. Preţul 40 b. (cu posta 45 b.ni.)

„Sfaturĭ de aur", pentru săteniĭ românĭ de tótă ştarea şi etatea, de Aron Boca Velcheranu. Preţul 60 b. (plus port 5 b.)

Imbunătăţirea stării sĕtenului, de Gr. G. Peucescu. Pretul 50 banĭ (plus porto 5 b.)

„Cultura şi îngrijirea grâului", de I. F. Negruţiu. Pr. 14 b.(plus porto 5 b.)

„Economia", pentru şcólele poporale, de Teodorŭ Roşu. Preţul 60 banĭ (plus porto 5 b.)

„Buna chivernisală", de Teodor V. Pacăţian. Peţul 40 banĭ (plus porto 5 b.)

Cursul la bursa din Viena.

Din 30 August n. 1902.

Renta ung. de aur 4⁰/₀	121.10
Renta de corône ung. 4⁰/₀	98.—
Impr. căil. fer. ung. în aur 4¹/₂⁰/₀	119.35
Impr. căil. fer. ung. in argint 4¹/₂⁰/₀	99 95
Oblig. căil. fer. ung. de ost I. emis.	119.85
Bonurĭ rurale ungare 4⁰/₀	97.60
Bonurĭ rurale croate-slavone	98.—
Impr. ung. cu premii	204.50
Losurĭ pentru reg. Tisei şi Seghedin	162 90
Renta de argint austr.	101.75
Renta de hârtie austr.	101.65
Renta de aur austr.	121.50
Losurĭ din 1860.	152.50
Acţii de-ale Băncei austro-ungară	15 85
Acţii de-ale Băncei ung. de credit	735.25
Acţii de-ale Băncei austr. de credit	686.—
Napoleondorĭ	19 05
Mărcĭ imperiale germane	116.90
London vista	—.—
Paris vista	95.12¹/₂
Rente austr. 4⁰/₀ de corône	100.15
Note italiene	94.50

Bursa de Bucuresci

din 27 August 1902.

Valorĭ	Dobêndă	Scad. cup.	Cu banĭ gata
Renta amortisabilă	5⁰/₀	Apr.-Oct	98.¹/₂
" " Impr. 1892	5 "	Ian.-Iul.	97.¹/₂
" " din 1893	5 "	" "	97.¹/₂
" " 1894 int. 6 mil.	5 "	Apr.-Oct.	—.—
" " Impr. de 32¹/₂ mil.	4 "	Ian.-Iul.	85.—
" " Impr. de 50 mil.	4 "	" "	85.¹/₂
" " Impr. de 274 m. 1890	4 "	" "	85.³/₄
" " Impr de 45 m. 1891	4 "	" "	85.³/₄
" " Im de 120 mil. 1894	4 "	" "	85.³/₄
" " Impr de 90 mil. 1896	4 "	" "	86. –
Oblig. de Stat (Conv. rurale)	5 "	Mai-Nov.	86.—
" Casei Pensiunilor fr. 300	10	" "	—.—
" comunei Bucurescĭ 1883	5⁰/₀	Ian.-Iul.	—.—
" " " din 1884	5 "	Mai-Nov	—.—
" " " din 1888	5 "	Iun.-Dec.	—.—
" " " din 1890	5 "	Mai-Nov.	—.—
Scrisurĭ fonciare rurale	5 "	Ian.-Iul.	98 ¹/₈
Scris. fonciare rurale din 1890	4 "	" "	86.¹/₂
" " urbane Bucuresc	5 "	" "	86.³/₄
" " " Iaşi	5 "	" "	8[illegible].¹/₂
Oblig. Soc. de basalt artificială	6 "	" "	—.—
	V. N.		—.—
Banca Rom. ult. div. fr. 12.81	500	150 v.	
Banca Nation. ult. iv. 85.—	500	intr. v.	—.—
Banca agricolă	500	150 v.	2375
Dacia-România ult. div. 35 lei	200	intr. v.	258 —
Nationala de asig. ult. div. lei 43	200	" "	151.—
Soc. bazalt artif. ult. div. lei 30	250	" "	392 —
Soc. rom. de constr. ult. div. 15 l.	250	" "	3[illegible]0 —
Soc. rom. de hârtie ult. —.—	100	" "	—.—
„Patria" Soc. de asig. ult. 4 lei	100	" "	—.—
Soc. rom. de petrol 1 em. u. d. 0	200	" "	—.—
" " " " 2 em. u. d. 0	1000	" "	—.—
Soc. de fur. militare u. d. 60 l.	300	" "	—.—
„Bistriţa" soc. p. f. hârtii 30 l	1000	" "	—.—
Sociat. p. constr de Tramvaxs	200	" "	—.—
20 francĭ aur	—	" "	—.—
Fabricile Unite de gazóse.	12	" "	.—

Scompturĭ:

Banca naţ. a Rom.	6⁰/₀	Paris	3⁰/₀
Avansurĭ pe efecte	7 "	Petersburg	5⁰/₀
Banca agricolă	9-10⁰/₀	Berlin	3—
Londra	3 –	Belgia	3—
Viena.	3¹/₂	Elveţia	3¹/₂

Bursa de mărfurĭ din Budapesta.

din 25 August 1902.

Sêminţe	Cualitatea per Hect	Preţul per 100 chilograme dela	pana la
Grâu Bănăţenesc	80	7.25	7.50
Grâu dela Tisa	80	7.20	7.45
Grâu de Pesta	80	7.15	7.45
Grâu de Alba regală	80	7.15	7.25
Grâu de Bácska	80	—	.—
Grâu unguresc de nord	80	.—	.
Grâu romanesc	80	—	.—

Sêminţe vechĭ orĭ noue	Soiul	Cualitatea per Hect.	Preţul per 100 chilograme dela	pana la
Săcara		70—72	5.85	6.00
Orz	nutreţ.	60—62	5.65	5.85
Orz	de rachiu	62—64	5.25	5.40
Orz	de bere	64—66	5.15	5.25
Ovĕs		——	.—	.—
Cucuruz	bănăţên	75	—	.—
Cucuruz	alt soiu	75	—.—	—.—
Cucuruz	" "			
Hirişcă			4.50	5.—

Prodncte div.	Soiul		Cursul dela	până
Săm. de trifoi	Luţernă ungur.	Preţul per 100 de chilograme	—.—	—.—
"	" transilvană		—.—	—.—
"	" bănăţenă		—.—	—.—
"	" roşiă		—.—	—.—
Ulei de rapiţă	rafinat duplu		—.—	—.—
Ulei de in			—.—	—.
Unsóre de porc	dela Pesta		69.—	69.50
" "	dela ţéră		—.—	—.—
Slănină	svêntată		59. –	59 50
Prune	din Bosnia		62 50	63.—
"			—.—	—.—
Lictar	Slavon şi Serbia		—.—	—.—
"	din Serbia în s.		—.—	—.—
Nucĭ	slavon nou		—.—	—.—
Gogoşĭ	sêrbesc		—.—	—.—
"	din Ungaria		—.—	—.—
Miere	unguresci		—.—	—.—
"	sêrbescĭ		.—	—.—
Céră	brut		—.—	—.—
Spirt	Drojdiuţe de s.		—.—	—.—

Cursul pieţei Braşov.

Din 1 Septemvrie n. 1902.

	Cump.		Vĕnd.	
Bancnot rom.	Cump.	18.90	Vĕnd.	18.94
Argint român.	"	18.80	"	18.88
Napoleond'orĭ.	"	19.04	"	19.07
Galbenĭ	"	11.20	"	10.30
Ruble Rusescĭ	"	2.54	"	—.—
Mărcĭ germane	"	117.25	"	—.—
Lire turcescĭ	"	21.40	"	21.50
Scris fonc. Albina 5⁰/₀		101.—	"	102.—

Sz. 5735—1902.
tlkv.

Árverési hirdetményi kivonat.

A fogarasi kir. járásbiróság, mint telekkönyvi hatóság közhirré teszi hogy Joanu Stefán ludisori lakos végrehajtatónak Szterza Ávrám végrehajtást szenvedő elleni 50 korona — fillér tőkekövetelés és járulékai iránti végrehajtási ügyében a brassói kir. törv.-szék (a fogarasi kir. járásbiróság) területén fekvő a ludisori 13 sz tljkvben jelenleg Sinea Jakab nevére átment

33/1, 33/2	hrsz.	ingatlanra	378	kor.	2472/1	hrsz. ingatlanra	27	kor.
701	"	"	31	"	2547/1	" "	49	"
774/1	"	"	43	"	2630/1	" "	19	"
775	"	"	38	"	2641	" "	40	"
780/1	"	"	60	"	3102/2	" "	62	"
782/1, 761	"	"	54	"	3684/1	" "	15	"
1016	"	"	17	"	3786	" "	19	"
1897	"	"	53	"	3863	" "	24	"
1900/4	"	"	10	"	3983/1	" "	95	"
1901	"	"	46	"	4060. 4061	" "	92	"
2206	"	"	86	"	4332, 4334	" "	21	"
2241/1	"	"	18	"	4910	" "	21	"

koronában a 182 számtjkönyvben Sztreza György, Joanu János, Sinea Jakab, Sztréza Peter nevén álló 2477, 2478 hrsz. igatlanra 41 korona, végül az 1803 számtjkvben 777 hrsz. ingatlanra 67 kor.. 2026 hrsz. ingatlanra 23 kor., 3684/4 hrsz. ingatlanra 4 koronában ezennel megállapitott kikiáltási árban elrendeltetik és hogy a fennebb megjelölt ingatlan az **1902 évi October hó 22. napján délelőtt 9 órakor** Ludisor községben megtartandó nyilvános árverésen a megállapitott kikiáltási áron alól is eladatni fog.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10⁰/₀-át készpénzben, vagy az 1881. LX t. cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számitott és az 1881 november 1-én 3333. sz. alatt kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában, kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni avagy az 1881. LX t. cz. 170 §-a értelmében a bánatpénznek a biróságnál előleges elhelyezéséről kiállitott szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Fogaras, 1902 évi junius hó 25-ik napján.

A kir. járásbiróság, mint tlknyvi hatóság. 620.1—1

A V I S.

Prenumeraţiile la **„Gazeta Transilvaniei"** se pot face şi reînoi orĭ şi când la 1-ma şi 15 a fie-cărei lunĭ.

Domnii abonenţĭ sĕ binevoiască a arăta în deosebĭ, când voiesc ca espedarea sĕ li-se facă după stilul nou.

Domnii, ce se abonéză din nou sĕ binevoiască a scrie adresa lămurit şi sĕ arete şi posta ultimă. **Administraţ. „Gaz. Tran.**

Tipografia A. Mureşianu, Braşov.